

ENIGE MARIENE VONDSTEN VAN TERSCHELLING, II

door

Dick Hoeksema.

A. Nadere gegevens noodzaken me eerst tot een rectificatie van de gegevens vermeld onder punt 27 van het lijstje gepubliceerd in het Oktober-nummer, 1975. Voor zover mij momenteel bekend, is géén der als zodanig vermelde exemplaren inderdaad de genoemde soort. Het merendeel van de vermelde vondsten (de exn met "de iets minder opgeblazen top") betreft nl. niet Lasaea adansoni (Gmelin), maar juveniele exn van Petricolaria pholadiformis (Lamarck) (Det. G. Spaink).

Omdat er misschien nog onder U zijn, die kunnen leren van de fouten van een beginner, zal ik proberen (geïnspireerd door tekeningen van de heer Spaink, die omtrent de verschillen van beide soorten geen twijfel laten bestaan) van de twee soorten een contourtekeningetje te maken. (Zie plaat 1.)

Eén van de twee doubletjes, onder punt 27 genoemd en wel voorzien van een fors uitstekend topje, bleek een zeer juveniele Abra alba (W. Wood) (Det. G. Spaink). Over de identiteit van het andere doubletje bestaat nog geen zekerheid.

Moraal: denkt U een Lasaea adansoni op Terschelling gevonden te hebben, bedenkt U zich dan wel tweemaal voor U het gaat publiceren!

B. Ook bij punt 19 van het lijstje zijn enkele kanttekeningen te plaatsen:

a. Met Nordsieck (1972) in de ene en de drie vermelde exn in de andere hand, kom je beslist terecht bij Retusa turrita O.F. Müller (desnoods Retusa pertenuis (Gould)). Daarbij komt dat

"obtusa" (van Retusa obtusa (Montagu)) stomp betekent en "turrita" inhoudt: voorzien van een toren.

- b. De heer Spaink determineerde genoemde exemplaren als Retusa obtusa (Montagu). Hij schreef me: "Retusa obtusa is zeer variabel. Bij ons onderzoek op de Noordzee vinden we veel Retusa's, allerlei vormen: met en zonder hoge "kop". Het is allemaal Retusa obtusa." De heer Spaink voegde een artikel bij van Henning Lemche, die een uitgebreide studie heeft gemaakt van o.a. de Retusa's. Hieruit citeer ik het volgende:

Pag. 51: "'turrita' has long been regarded as nothing less but a variety of 'pertenuis'", maar Henning Lemche vindt dat overdreven "as its sole difference from typical 'pertenuis' appears to be its higher spire.

'Turrita' and 'pertenuis' always occur together in Greenland as well as in European waters, and every transitional stage may be found between them. Thus, in my opinion 'turrita' is to be regarded simply as a synonym of 'pertenuis'."

Pag. 53: "It is concluded that 'obtusa' is widely distributed in the Northern Atlantic; under optimal conditions it develops into typical 'obtusa' with a shell length of 5-6 mm, whereas under less favourable circumstances (lower salinity - or difficulties in feeding?) it occurs as the dwarf variety 'pertenuis'."

Conclusie: Lemche beschouwt zowel "pertenuis" als "turrita" als zijnde "obtusa".

- c. Het blijft natuurlijk aardig om een Retusa obtusa (Montagu) met een hoge kop te vinden. Ik heb de indruk dat het gruis waarin ik de horentjes aantrof, van ver. aangevoerd is, gezien bv. de relatief overvloedige aanwezigheid van Goodallia triangularis (Mont.) in het zelfde gruis (punt 24 lijst; vergelijk D. Eisma).

C. Misschien vermeldenswaard, gezien het geringe aantal meldingen van Terschelling tot nu toe, zijn de vondsten van Turboella inconspicua (Alder) (Det. G. Spaink), alle in gruis.

Hier volgen eerst de "droge" gegevens:

paal 21.45 (Bosplaat)	- 25 juli 1974	- 5 exn
paal 22.65 (Bosplaat)	- 25 juli 1974	- 4 exn
paal 22.10 (Bosplaat)	- 2 apr. 1975	- 18 exn
paal 22.80 (Bosplaat)	- 2 apr. 1975	- 10 exn (tussen-

Verder nog enkele exn van andere vindplaatsen. stand).

Waarschijnlijk wordt dit schelpje bij gruisonderzoek vaak over het hoofd gezien door zijn geringe afmetingen (mijn grootste meet 2 mm; de meeste andere die ik vond, tussen 1 en 1,5 mm) of uitgemaakt voor een juveniel ex. van Hydrobia ulvae (Pennant).

Beschrijving van de gevonden exn:

1. Aangezien de soort zeer variabel is, staat niet in elk boekwerk, dat Turboella inconspicua vermeldt, een bij mijn exn passende tekening. De best gelijkende afbeelding vond ik in Nord-sieck (1972): blz. 291, afb. 1. De op die afb. aangegeven lengtestreepjes missen echter meestal en de Terschellinger horentjes maken ook een iets plompere indruk.
2. Het topje (apex) is vrijwel altijd helder-rood (duidelijk kenmerk) en de eerste windingen zijn wat donkerder getint dan de andere windingen en bijna altijd glanzend.
3. De horentjes zijn wit of licht roomkleurig, een enkele is grijs. Twee exn hebben vage, lichtbruine lengtevlekjes (de een vooral op de laatste winding, de ander op de voorlaatste winding). Sommige zijn licht glanzend, andere dof (slijtage?).

4. Een vijftal exn is een weinig doorzichtig, de rest is ondoorzichtig.
5. Opvallend is ook het hoekige mondje.
6. Eén ex. heeft op de laatste winding duidelijke lengtestreepjes en is vrijwel identiek (zij het iets plomper) aan het ex. van de onder 1. genoemde afbeelding. Eén van de "doorzichtige" exn heeft onder de peripherie enige fijne, goed waarneembare (loep!) spiraallijntjes. De overige horentjes zijn vrijwel glad.

D. Als toetje een nog niet gemelde vondst van Epitonium clathratulum (J. Adams) met een hoogte van 2,6 mm uit gruis bij paal 22.8 op 2 apr. 1975. Het horentje maakt een verse indruk.

Resteert mij nog de heren Doeksen en Spaink hartelijk te danken voor hun aanwijzingen en determinaties, hetgeen ik bij dezen doe!

Augustus 1975 Burmanniastraat 56
Grijpskerk 8058 Gr.

LITERATUUR

- Eisma D., "The Distribution of Benthic Marine Molluscs off the Main Dutch Coast", Neth. Journal of Sea Research, vol. 3, 1, p. 107-163, 1966.
- Hoeksema D. en B., "Enige mariene vondsten van Tersch.", CB No. 166, okt. 1975, p. 437.
- Lemche H., "Northern and Arctic Tectibranch Gastropods": II "A Revision of the Cephalaspid Species"; Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab; Biologiske Skrifter, Bind V, Nr. 3; København 1948.
- Nordsieck F., "Die europäischen Meeresschencken", 1972.
- Spaink G., Determinatietabel voor Eemfossielen, 1956.